

Zdokonalování velení vojskům

V minulých letech jsme mohli pozorovat stále vzrůstající pozornost při zavádění nových prostředků spojení a automatizace do vojsk a štábů. Štáby jsou již vybaveny různými prostředky mechanizace štábních prací, samočinnými počítači a používají různé druhy typizované dokumentace, což rozhodně přispívá ke zlepšení práce štábů při velení vojskům.

Je vidět, že další zdokonalování velení může probíhat jen na základě rozvoje vědy a techniky v této oblasti. Jaké tedy vidíme další směry rozvoje velení?

Především půjde o zlepšení struktury a funkční naplně jednotlivých orgánů velení, pak zlepšení technického vybavení míst velení, zavedení strojně početní techniky a nakonec zdokonalování práce samotných štábů.

Zdokonalování struktury a funkční naplně jednotlivých orgánů velení je jedním z nejvýznamnějších prvků zvýšení efektivnosti štábů. Struktura a početnost štábů, spolu s jejich technickým vybavením a úrovní operační přípravy, určuje hodnotu a možnosti velení jak v míru, tak ve válce.

Současná struktura štábů útvarů, svazků a svazů spojeneckých armád zabezpečuje splnění všech požadovaných úkolů. Jednak možnosti jejich dalšího zdokonalování nejsou vyčerpány, zvláště když jsou na ně kladeny stále vyšší požadavky.

Jak známo, k velení jsou organizována různá velitelská stanoviště; — velitelské stanoviště (VS), předsunuté velitelské stanoviště (PVS) nebo záložní velitelské

stanoviště (ZVS) a týlové velitelské stanoviště (TVS). Na každém z nich je třeba mít takový počet osob, prostředků velení a spojení, abychom zabezpečili nepřetržité a pevné velení vojskům i v nejsložitějších situacích a při vyřazení jednoho i několika velitelských stanovišť.

Současná organizační struktura zejména na taktickém stupni tento požadavek v plné míře neplní. Proto velitelé (náčelníci štábů) se snaží mít alespoň jedno VS silné a přesvědčivé a na ostatní VS vydělit jen nejnútnejší počty osob a technických prostředků. Na cvičeních pak dochází k tomu, že činnost některých velitelských stanovišť se jen značkuje, nebo fungují jen periodicky a krátkou dobu. Pak ovšem generálové a důstojníci na těchto VS nemohou získat zkušenosti a návyky v nepřetržitém velení vojskům a plnění svých funkčních povinností. Pak není také možné docílit plně zastupitelnosti a nezaměnitelnosti míst velení.

Jak je vidět, organizační struktura štábů by měla dovolovat dělit štáb na jednotlivá VS podle jejich určení.

Spolu s organizační strukturou štábu by se měla řešit též **funkční pracovní naplně** vytvářených velitelských stanovišť v různých situacích bojové činnosti.

Je známo (předpisy vyžadují a praxe potvrzuje), že hlavní místo velení je to, z kterého velitel toho času velí. Velitel podle konkrétní situace má právo vybrat si místo velení, z kterého dosahuje nejlepšího a nejspolehlivějšího velení podřízeným štábům a vojskům. Jednak často je tak, že s velitelem na PVS je málo početná

operační skupina, která je nucena kromě bezprostředního zabezpečení velení i informovat VS (sbírat zprávy o situaci, zpracovat podklady pro rozhodnutí, zhotovit a předat bojová nařízení apod.). VS, které má daleko větší obsazení, je odsouzeno jen k zaznamenávání událostí a předávání informace o situaci nadřízeným.

Proto počítáme, že ke zvýšení operativnosti práce a zabezpečení stálosti a pevnosti velení přispívá nejen zaměnitelnost míst velení, ale též racionální rozdělení povinností a úkolů jednotlivých VS v různých bojových situacích. Např. v období plánování a organizace boje, kdy faktor času převažuje a objem práce je velký, bude třeba soustředit úsilí celého štábu na VS (tj. všech náčelníků druhů vojsk a služeb). Proto zde pracují všichni důstojníci bez ohledu na to, pro které VS jsou přidružení. Pomáhají při zpracování bojové dokumentace, doručení úkolů podřízeným, kontrole pohotovosti a plnění úkolů podřízených. Pracují pod vedením velitele nebo náčelníka štábu.

V tom čase ostatní VS (PVS, TVS) mohou obsazovat jen malé skupinky důstojníků s prostředky spojení a s jednotkami bojového zabezpečení. Přípravují ženijně VS a jsou připraveni přijímat nejnutnější informace.

V případě, že se velitel rozhodl velet z PVS, jedou s ním kromě předurčených důstojníků též důstojníci druhů vojsk a služeb (důst. štábu). Pak se PVS stává hlavním místem velení.

Do příjezdu na PVS naplňují informace (zprávy a hlášení) od vojsk, které mají přicházet na hlavní místo velení. Předávat informace dále do příchodu velitele na PVS je zakázáno.

Racionalizace práce štábů na jednotlivých místech velení by měla být přezkoušena při cvičeních a všech opatřeních operační přípravy. Přitom je třeba brát v úvahu současnou organizaci a technicky možné vybavení štábů. Pro strukturu štábů na operačním a taktickém stupni musíme brát v úvahu též požadavky na práci štábů v nejsložitějších bojových situacích a vytvářet plnokrevné a práce schopné prvky štábů (orgánů velení).

Nejúčelnější organizační struktura štábů a racionální rozdělení úkolů na jednotlivá místa velení dovolí štábům bez dalších opatření zabezpečit vytvoření účinného systému míst velení, jejich vysokou práce schopnost a odolnost jak při použití klasických prostředků, tak i v jaderné válce. Vytvoří to i optimální podmínky pro přípravu a stmelení kolektivů k plnění funkčních povinností na jed-

notlivých VS a organizaci součinnosti mezi nimi.

Zkušenosti ze spojeneckých cvičení ukazují, že jsou v současné době některé rozdíly ve struktuře, počtech a funkcích ve štábech stejného stupně. Tento stav má vliv na způsob velení spojeneckým svazům (svazkům) a to jak při organizaci součinnosti, tak i v objemu předávaných informací. Proto pro zdokonalení velení spojeneckým svazům (svazkům) bude dobré mít přibližně stejnou organizační strukturu štábů, při zachování národních zvláštností a tradic. Zkušenosti ze cvičení totiž dokazují, že spolupracující a podřízené štáby, které mají organizačně stejné složky (skupiny, oddělení), značně rychleji navazují pracovní kontakt mezi sebou, včas si předávají informace, s úspěchem používají formalizované dokumentace a nejracionálnější metody jejich zpracování, dosahují přesnosti v práci a nutného vzájemného porozumění.

Důležité místo při zdokonalování velení vojskům má **technické vybavení míst velení**.

Zkušenosti z použití štábních vozidel ukazují, že jsou zejména na taktickém stupni ještě příliš velké a těžkopádné. Nezabezpečují podmínky pro práci za přesunu a ochranu lidí před účinky klasických bojových prostředků a před některými ničivými účinky zbraní hromadného ničení. Tyto vozy by měly splnit určité předpoklady, aby plnily požadovanou funkci.

Moderní vozy by měly mít dostatečnou rychlost, průchodnost terénem, být vybavené technickými prostředky velení a spojení, skýtat prostorově optimální podmínky pro štábní práci a skýtat ochranu proti účinkům radioaktivních a chemických prostředků (opancověvané). Je žádoucí, aby byly stejného typu jako transportní prostředky podřízených vojsk. Rychlost přesunu těchto vozů by měla dosahovat 60–80 km/hod. Měly by být vybaveny navigací a přístroji pro noční vidění, aby se mohly přesunovat v jakékoli denní době a v jakémkoli terénu. Měly by mít takové prostředky spojení, aby zabezpečovaly velení i za přesunu.

Pro zdokonalení velení na VS se otevírají široké možnosti s **automatizací systému spojení**. Předpokládá se nejen zvýšit počet přenosových kanálů, ale hlavně zařadit prostředky automatizovaného utajení a též zavedení nových druhů spojení — z troposféry, z družic apod.

Při výsoce pohyblivých fázích operace najdou uplatnění místa velení a retranslační uzly v letadlech a ve vrtulnících.

Zavedení **strojně početní techniky** do štábů přispěje též ke zdokonalení velení.

Štáby jsou nuceny pracovat v těžkých podmínkách. Z jedné strany nesmírně vzrostlo množství informací, které je nutné zpracovat pro přijetí rozhodnutí a jeho organizačního a materiálního zabezpečení, z druhé strany stále roste tendence ke zkrácení doby pro zpracování informací. Splnit tyto požadavky může jen na základě vědecké organizace práce a zavedením prostředků mechanizace a automatizace do všech štábů operačního a taktického stupně.

Snížit objem informací můžeme jen zdokonalováním dokumentačních forem a omezením stupně jejich nezbytnosti. Zvýšení stručnosti, typizace bojových dokumentů, používání formalizované dokumentace typu „EXPRES FORMY“ a jiných, spolu se snížením nezbytnosti jejich pořizování — to je totiž jedna z nejdůležitějších cest racionalizace velení.

Důležitým prvkem při velení je též **čas**. Praxe ukazuje, že prozatím je stále velká ztráta času při sběru informací, jejím zpracování a opět předávání. Jakým způsobem získat čas. Je třeba zvýšit produktivitu práce štábů. Toho můžeme dosáhnout **předně** — zlepšením organizace a zvýšením intenzity práce (s použitím prostředků malé mechanizace), **za druhé** — zvýšením počtů ve štábech, **nakonec** — zavedením prostředků automatizace velení.

První způsob si zasluhuje plné pozornosti a proto je nejvíce uplatňován v praxi štábů.

Druhý způsob je ekonomicky nevýhodný (někdy je však nutný) a má i nepříznivý vliv na organizaci práce širokého okruhu lidí. Jsou též potíže s rozmístěním lidí na VS, jejich ukrytím, při přesunech, obsluze apod.

Nejperspektivnější je způsob se zaváděním prostředků automatizace velení. Tento způsob dovoluje naopak postupně snižovat počty štábů. Použití samočinných počítačů a automatizační techniky vůbec dovoluje ve značné míře automatizovat informační a výpočetní procesy a též značně zkrátit čas pro sběr, zpracování a předání informací.

Je třeba však počítat s tím, že i při maximální automatizaci procesu velení hlavní role při zpracování rozhodnutí připadá veliteli s jeho bojovými zkušenostmi, erudiicí, volnými vlastnostmi, intuicí a dalšími vlastnostmi, tj. i jindy důležitými faktory, které měly vliv na tvůrčí proces velení.

Racionální využití automatizační techniky ve štábech svazů a svazků spojenec-

kých armád bude možné až po vyřešení řady technických problémů.

V současné době půjde především o unifikaci automatizační techniky (samočinných počítačů). Není třeba dokazovat, že jestli nebudou mít počítače stejné parametry u všech spolupracujících, nadřazených a podřízených štábech, tak se velení nezlepší. To se týče též spojovací a šifrovací techniky. Další problém je, aby tato všechna technika spolehlivě pracovala i v polních podmínkách, zejména za přesunu. Též výchova technických kádřů k obsluze složitě techniky má důležitý význam.

Jak je vidět, zvýšení produktivity práce ve velení je spojeno se zavedením a zvládnutím moderní automatizační techniky. Proto postupně zavádění moderní techniky a zdokonalování velení by mělo probíhat podle jednotného a koordinovaného plánu u všech spojeneckých armád.

Velký význam má zvýšení **propustnosti a spolehlivosti všech kanálů spojení**. Toho můžeme docílit zaváděním mnohokanálových spojů a využitím troposférických a kosmických druhů spojení, které zabezpečí spolehlivé předání a příjem údajů v širokém rozsahu. Současná úroveň technického rozvoje rádiových prostředků dovoluje zvyšovat jejich dosah i za přesunu, což má značný význam zejména pro taktické stupně velení, protože se často přesunují. Tento stupeň je třeba zabezpečit též prostředky samočinného utajení.

Proto půjde hlavně o modernizaci a unifikaci prostředků spojení, rozšíření jejich frekvence a donosnosti.

Pro zdokonalování velení má velký význam **zlepšení metod práce velitelů a štábů**.

Zkušenosti ze cvičení dokazují, že při přípravě rozhodnutí a stanovení úkolů podřízeným se ve štábech používají tři typické metody: postupná, souběžná a iniciativní.

Postupná metoda se používá tehdy, kdy faktor času pro práci štábu není rozhodující. Bývá to zejména na začátku (při přípravě) bojové činnosti.

Souběžnou metodu (plánování) použijeme, když je nedostatek času a je třeba bojovat za každou minutu. Štáby jsou nuceny souběžně plánovat na základě předběžných nařízení shora. Po obdržení rozkazů (konečných nařízení) si štáby svá rozhodnutí a plány upřesňují. Tato metoda zkracuje čas pro přijetí rozhodnutí a dovedení rozkazů do vojsk 2—3krát. Tato metoda se plně osvědčila a je používána v praxi ve všech spojeneckých štábech.

Iniciativní metoda se používá v dynamice boje (operace), kdy je třeba rychle reagovat na změněnou situaci.

Pro vytvoření jednotných metod práce štábů má své místo vyřešení základních otázek organizace štábů a správného rozdělení práce. Jde o nejdůležitější rozdělení funkčních povinností mezi složky štábu i jednotlivým důstojníkům štábu, vyřešení jejich závislosti a součinnosti s jinými. Přitom musíme brát v úvahu specifiku různých složek štábu, rozdíl mezi kvalifikovanou a mechanickou prací, osobní kvality každého důstojníka, termíny a posoupnost jednotlivých prací.

Je třeba dosáhnout vysoké stmelivosti a operativnosti v práci štábů. Proto je třeba přesně vymezit práva a povinnosti každého důstojníka a jednotlivých složek štábu. V řadě štábů mají zpracovány harmonogramy (grafikony) prací štábu pro různé druhy bojové činnosti, které podle potřeby a po získání nových zkušeností upřesňují. Tím dosahují značné úspěchy při racionalizaci práce ve štábu. Daří se jim odstraňovat zastaralé metody práce, kdy zpracování jednotlivých dokumentů trpělo zdoluhavým procesem jejich schvalování služebními instancí, než se dostal dokument k veliteli nebo náčelníku štábu.

Zpracování základní dokumentace přímě pod vedením velitele nebo náčelníka štábu šetří čas pro přípravu vojsk k bojové činnosti. Proto požadavky na štábní kulturu důstojníků štábu jsou vysoké. Musí umět krátce a výstižně formulovat rozkazy (nařízení), rychle a kulturně znázornit graficky situaci vojsk na mapě apod. Je třeba upustit od přehnané vnější úpravy (umělecké nadpisy apod.) dokumentů, která vyžaduje zbytečně mnoho času. Dokument musí být přehledný, stručný a jasný, aby podřízení mohly pochopit situaci tak, jak ji vylíčil nadřízený náčelník.

Vše ukazuje na to, že použití vědeckých metod v práci štábů dovoluje značně zkrátit čas na přípravu plánovací dokumentace a věnovat více času na přípravu podřízených štábů a vojsk k plnění bojových úkolů. Velitelé pak mohou daleko více času věnovat organizaci bojové činnosti v terénu (organizaci součinnosti), osobnímu styku s podřízenými veliteli ke kontrole a pomoci podřízeným vojskům, aby mohla včas a přesně splnit stanovené úkoly.

Několik poznatků k přípravě a vzájemné výměně operačních skupin.

Na spojeneckých cvičeních se vžila praxe výměny operačních skupin mez spolupracujícími štáby. Zkušenosti ukazují, že tyto skupiny jsou schopny zabezpečit dovedení bojových rozkazů vykonavatelům (velitelům a štábům), jejich správného pochopení, kontrolovat jejich plnění a podávat hlášení o situaci velitelům, kteří je vyslali. Složení těchto skupin a úkoly těchto skupin proto nebudeme rozebírat.

Protože operační a bojové dokumenty v každé spojenecké armádě jsou zpracovávány v národním jazyce, může docházet k určitým nepřesnostem v jejich překladu a pak k potížím při jejich pochopení a v důsledku toho i k nepřesnému plnění. Proto je třeba postupně zavádět do všech spojeneckých armád jednotnou formalizovanou dokumentaci, která nepotřebuje překlad z jednoho jazyka do druhého. Nejen že to zkrátí čas pro přípravu dokumentů, ale i umožní předat obsah dokumentu pomocí automatizační techniky (současně pomocí samočinných počítačů bez doplňkové přípravy počítače). Zvýší to též operativnost a efektivnost práce štábů.